

Szakmai beszámoló
2020
BMSZKI
Vaspálya utcai Átmeneti Szállás
„VÁLTÓ-HÁZ”

„Ha nem lehet úgy, ahogy akarom, akkor
úgy akarom, ahogy lehet.” (Anonim
Alkoholisták)

A fenti mottó számunkra a reagálásról, az alkalmazkodásról, a rugalmasságról, az újratervezésről szól. Ezek a legjobb kifejezéseink a 2020-as évre is, pedig 2019 végén azt terveztük, hogy az eddigiéknél nagyobb hangsúlyt fektetünk a stratégiai jellegű gondolkodásra és működésre.

1.) A Váltó-ház szakmai programjáról.

A Váltó-ház elnevezést a munkatársak adták az intézménynek, de ez a név a hivatalos dokumentumokban nem használható. Ezzel a fantáziánévvel a változásra, mint központi gondolatra utaltunk és az utcánév (Vaspálya utca) vasúti hangulata is ösztönözte a névadást. A Váltó-ház egy átmeneti szállás, rehabilitációs szakmai programmal. Azokat a szenvedélybeteg (elsősorban alkoholbeteg) hajléktalan embereket fogadjuk, akik felismerték függőségi problémájukat, s akár a leghalványabb szinten is, de motiváltak a változással kapcsolatban, vagy motivációjuk támogatással megteremthető, fenntartható.

A Váltó-ház a nyitáskor (2001-ben) megfogalmazott egy célnyilatkozatot is:

- biztonságos, absztinens környezet biztosítása
- reménykeltés, kezdeti ösztönzés a felépülésre
- félelmek, szorongások csökkentése
- segítségnyújtás a betegség megértéséhez
- az öngyógyító közösségek programjainak hangsúlyozása az önfeltárás, önismeret és önellátás folyamatában
- egy önismereten alapuló vállalható jövőkép, reális, egyénre szabott életstratégia kialakítása

A program lényege tehát: függőségüket felismerő, a változásra való igényt megfogalmazó, hajléktalan embereknek nyújtunk támogatást józanságuk felépítésében és megtartásában.

A függők mellett évek óta fogadunk „programon kívüli” ügyfeleket is, akik — szenvedélybeteg társaikhoz hasonlóan — önként vállalják az absztinens életmódot és a Váltó-ház speciális szabályait. Feljük fontos elvárásunk, hogy kellően elfogadóak legyenek függő társaikkal kapcsolatban. Programon kívüli ügyfeleink aránya évek óta 5-10 % körül mozog.

2.) A 2020-as évről nagy vonalakban.

A fent ismertetett szakmai programot a 2020-as év eseményei jelentősen átalakították, amelyről a 3.) és 4.) pontban írunk részletesen.

Az évet egy szakmai megújulási program összeállításával kezdtük. Ennek indokoltságát a 2019-es év Karácsonyán lakóink között tapasztalt jelentős visszaesési hullám és férőhely feltöltöttségi mutatóink tartósan alacsony szintje adta. Ez a megújulási program az alábbi elemeket tartalmazta:

- Javaslatot dolgoztunk ki a BMSZKI Felvételt Előkészítő Team részére a szenvedélybeteg ügyfelek szűrése érdekében.
- Döntést hoztunk, hogy szakmai programunk stratégiai szempontú átgondolása céljából beiktatunk havi plusz két team ülést.
- Áttekintettük a házirendünket és néhány ponton a változtatás szükségességét fogalmaztuk meg. Ezek elsősorban azok a pontok, ahol a visszaesésekre való reagálás szabályai szerepelnek.
- Kezdeményeztük az intézményünkben való áthelyezések gyakorlatának a BMSZKI eljárásrendbe való beemelését. Ez azt célozza, hogy a Váltó-ház programból kikerülő ügyfeleink számára a visszaesés ne jelentse egyben a lakhatásuk elvesztését is, a jelenleginél gyorsabban és nagyobb biztonsággal kerülhessenek nem absztinens átmeneti szállóra.
- Megkerestük az érintett szereplőket és sürgettük a 2019 őszén általunk kezdeményezett 10. kerületi addiktológiai kerekasztal folytatását, folyamatos működtetését.
- 2020. január 29-re meghívtuk Dávid Ferencet, a Kékpont Alapítvány szakértőjét szakmai team-ünkre, hogy az ÚPSZ (új pszichoaktív szerek) témában legyen a segítségünkre. A konzultáció egyértelműen segítette a team-nek jobban megérteni az

érintett ügyfélcsoport működésének specialitásait, segítségük hatékony eszközeit. A megbeszélés számunkra legfontosabb gondolata: „Ha olyan emberekkel töltjük fel az intézményt, akik komolyan józanodni akarnak, akkor ők már önmaguk fenntartják a programot, kvázi a ház szabályozza önmagát. Ezáltal a stáb kiléphet az üldöző szerepkörből.”

- Intézményi eszköztárat nyitottunk, amelyben a munkatársak által hasznosnak talált, továbbképzéseken és egyéb módokon megismert segítői módszereket gyűjtöttük össze. Ezek önként használható alternatív eszközök, az ügyfelek egyéniségének, állapotának, nyitottságának és szükségleteinek megfelelően alkalmazhatók. Jelenleg 17 elem szerepel az intézményi eszköztárunkban. Ezek főleg tesztek, munkalapok, segédábrák, gyakorlatok, módszer leírások.

Az év nagyobb személyi változások nélkül telt. Egy esetkezelő szociális munkatárs köszönt el tőlünk augusztusban. Helyére egy számunkra jól ismert, régebben nálunk segítőként dolgozó, friss diplomás kolléganő került. Lelkesedése, lendülete, elköteleződése és nyitottsága problémamentessé tette a beilleszkedést. Nehézséget okozott viszont egy kollégánk hosszabb betegsége, és az első járvány hullám alatti munkatársi kiesések.

Továbbra is gondot okoz számunkra az épület műszaki állapota. Az általunk szükségesnek tartott nagy felújítási munkák (festés, mázolás, csőhálózat cseréje) nem történtek meg. Gyakoriak a (sokszor ismeretlen eredetű) dugulások, beázások. Az ügyelői irodába viszont végre új linóleumpadló került a régi, szakadozott, balesetveszélyes helyett. További pozitív tapasztalat, hogy a kisebb karbantartási jellegű igényeinkre az előző évekhez képest gyorsabban érkezik a segítség.

A BMSZKI által biztosított rekreációs keretet ismét intézményen kívüli csapatépítésre használtuk fel. Az általunk már ismert esztergomi Vaskapu Turistaház szolgáltatásait vettük igénybe. Túráztunk, játszottunk, lazítottunk, együtt töltöttük az egész napot. De már az odautazás is üdítőnek bizonyult. Három autóval mentünk, és azt tapasztaltuk, hogy útközben más volt a beszélgetéseink műfaja, témája, mint a hétköznapiakon. Hiszen a munkahelyen sosincs idő 2 két órán keresztül kötetlenül társalogni. A munkatársak visszajelzései alapján elmondható, hogy ez a nap egyértelműen összehozta a csapatot, erősödött a team-en belüli egység.

Büszkék vagyunk rá, hogy munkatársunk, Takács Anita kezdeményezése megvalósulhatott, és önsegítő csoport indult a BMSZKI munkatársai számára. Ehhez, Anitán kívül még két Váltó-házias munkatársunk kapcsolódott, míg egyéb intézményből négy kolléga érkezett. A csoport célja, hogy a tagok megoszthassák egymással mindennapi nehézségeiket, megéléseiket, érzéseiket. Havonta egy alkalommal találkoztunk, így a januári indulás után még két alkalmat ért meg a kezdeményezés, mielőtt elmosta a pandémia. Mindenképpen szeretnénk folytatni!

2020-as terveink között szerepelt a megkereső tevékenység rendszeressé tétele, amely részben megvalósult, illetve a tervezetthez képest átalakult. Megkereső tevékenység alatt a társszervezetekkel való személyes és/vagy írásbeli kapcsolat felvételt értjük. A személyes megjelenéssel járó részt Takács Anitára bíztuk. Ő így számol be erről: „Augusztustól elkezdtem az átmeneti szállók teamjeit végig látogatni (Gyáli, Alföldi, Külső Mester) az intézményközi kapcsolatok erősítése jegyében. S nem titkolt céllal a Vaspálya feltöltöttségi mutatóján javítani. Az Alföldi szállóra többször is ellátogattam, egyéni addiktológiai konzultációkat tartottam. Ennek a járvány második hullámának vetett véget.”

Az írásos megkeresés lehetőségével is élünk, intézményi ismertetőt küldtünk az összes budapesti hajléktalan ellátó szervezetnek és 16 terápiás, rehabilitációs intézménynek. Ennek eredményeként, több telefonos megkeresés is érkezett hozzánk a későbbiekben.

Intézményünkben nagy hangsúlyt fektetünk a csoportos szociális munka alkalmazására. 2020-ban az alábbi csoportok működtek több szakaszban:

- Reggeli gondolatok – közös reggeli hétvégi napokon, tematikus, bibliai beszélgetéssel önkéntes lelkipáterekkel bevonásával.
- Vaspálya Erőmű – Farkas Edina pszichológus által vezetett önismereti csoport.
- Színek és Hónapok – Farkas Edina pszichológus által vezetett művészetterápiás csoport.
- Hatórai Tea – Bártfai Márk önkéntes szociális munkás és Soós Mária ellátási egységvezető által vezetett irodalomterápiás csoport.
- Józansáv – Takács Anita munkatársunk által vezetett tematikus, addiktológiai csoport.
- Józán Út – Takács Anita munkatársunk által vezetett tematikus, relapszus prevenció csoport.

- Asztaltársaság – közös vacsora, alkalmanként hat ügyfél és hat meghívott vendég részvételével.
- Filmklub – Fabók Szilvia által vezetett csoport.
- Hitben józanodva – Sorstársi önségítő csoport, ügyfelünk kezdeményezése. Bibliai alapú témák, filmek feldolgozása.

Munkatársaink 2020-ban az alábbi képzéseken vettek részt:

- A közösségi pszichiátriai megközelítés lehetőségei a hajléktalan ellátásban (Takács Anita)
- Elfeledett gyermekek - Független emberek gyermekei. Konferencia. (Takács Anita)
- PTSD esetszótár műhely (Fabók Szilvia)
- Korszerű addiktológia (Soós Mária)

A BMSZKI által biztosított közösségi keret 200.000 Ft-os összegét az alábbiakra fordítottuk:

- OH kártya vásárlás
- Társasjátékok
- Kézműves és kézimunka kellékek
- Lakástextíliák, függönyök, dekorációk
- Karácsonyi vacsora ügyfeleink részére

Munkatársainktól az éves intézményi beszámoló elkészítéséhez saját, érzéseket is megfogalmazó, szubjektív rész-beszámolókat kértünk. Ezekből az alábbiakat szeretném kiemelni:

„A külső és belső csoportok hiánya jelentette számomra talán a legnagyobb kihívást, hiszen a szociális munka egy ismert, és bevált eszközét nem tudtam hasznosítani a gondozási folyamatok során, ami mind számomra, mind az ügyfelek számára nehézségeket okozott.”

„... mindenképp szeretnék elvégezni egy addiktológiai konzultáns képzést, hiszen úgy érzem, hogy a felépülőben lévő függők között találtam meg azt a területét a szociális munkának, amivel foglalkozni szeretnék szakmai éveim során.”

„ ... elhatároztam, hogy hosszabb szabadságra megyek március végén. A szabadságra vonatkozó terveim teljesen új irányt vettek, „minden szakos tanárnő” lett belőlem.”

„Úgy érzékelem, hogy nálunk a szakmai munka gerincét a munkatársak folyamatos monitorozása képezi, amit teljesen fölöslegesnek tartok. Szerintem - mi szociális munkások - képesek vagyunk az önálló és kreatív munkavégzésre, és ez nemcsak képességünk/képzettségünk, hanem kötelességünk is. A folyamatos monitorozás, kontroll teljesen leépíti a szociális munka szakmaiságát, megöli a kreativitást, uniformizálja a munkafolyamatokat, én személy szerint nagyon rosszul érzem magam ebben a 'Big Brother' közegben.”

„A VÁLTÓ-HÁZ az addiktológiai vonal mentén egy tartalmas életre tanító, megújulásban, újra tervezésben segítő szakmai kísérés. Bizonyára lehet a szakmai programon változtatni, frissíteni, egy-egy területen szigorúbbnak, vagy engedékenyebbnek lenni. Ami jellemző rám, hogy a visszaeséseket továbbra sem kudarcnak élem meg: Örülök, hogy hetekig, hónapokig nem itta mindennap részegre magát az illető. Sikerült ameddig sikerült, szívből örülök neki és annak is, hogy lehetősége van őszinte szándék esetén ismét újra kezdeni.”

„A 2021-es évben sem szövögetek nagy terveket, a munkámban igyekszem segíteni a szakmai elképzeléseket, elvárásokat, örömmel veszem az aktuális együtt gondolkodásokat. Szemlélődöm, gyűjtöm a tapasztalatokat, szívesen tanulok autodidakta módon, de érdeklődéssel veszek részt a minősített képzésekben is. Számomra inkább az a fontos, hogy megértsük egymást a teamban, a nagy BMSZKI -ban, hogy kiegészítsük egymást és örömeinket leljük a munkánkban, amivel hitet és bátorítást adhatunk lakóinknak, a hozzánk fordulóknak.”

„Rendkívül nehéz év volt a kényszerítő intézkedések miatt. Gyakran szembesültem azzal, hogy újra és újra példát mutatva kell, mintegy demonstrálni a kívánt viselkedést, szabálykövetést. A mindennapokban, az esetkezelésben azonban, lehetetlen volt számomra „arctalanul” mimika és valódi kapcsolódás nélkül a személyre szóló segítség.”

„A korlátozások folyamatos változása, kommunikációja gyakran volt zavaros, hiszen továbbra is minden esemény első alkalommal fordult elő, így lényegében folyamatos teszt-üzemmódot élhettünk meg.”

„...ügyfeleimet a járvány kizárta egy láthatatlan társadalmi veszélyzónába ismét, megerősítve bennük a másság, a nem kívánság érzését.”

„Egy absztinens irányultságú szálló mindenképp fékezi a hajléktalan emberek életében az állapotromlást és segíti a felépülést, a társadalomba való visszailleszkedést.”

3.) A járványhelyzetre adott szakmai válaszok és tapasztalatok.

2020-at négy szakaszban éltük meg: járvány előtti időszak, első hullám, visszaállás, második hullám. Összességében a „hullámzó” működés jellemezte az évünket. Hullámzó volt az ügyfelek beköltözésének üteme, a betöltött férőhelyek száma, a munkatársak jelenléte, a csoportok működése, az esetkezelés, annak időleges szünetelése miatt, a támogató szociális munka gyakorlata. Az első hullám idején az ügyfelekben és a kollégákban egyaránt nagyobb volt a félelem az ismeretlentől. A második hullámra ezt felváltotta a tudatosabb védekezés, és már nem a bizonytalanság jellemezte mindennapjainkat.

Megbetegedések is előfordultak ügyfeleink és munkatársaink körében egyaránt. Három munkatársunk és hat ügyfelünk esett át igazoltan a fertőzésen. Egy ügyfelünk sajnos elhunyt, a többiek kórházi kezelés után épültek fel. A munkatársak viszont mindannyian „lábon” hordták ki a betegséget. Náluk a 2021. januári vénás teszt mutatta ki, hogy régebben átestek a betegségen, de ezek az esetek is igazolt fertőzésnek számítanak.

A home office lehetősége az első hullám alatt állt rendelkezésünkre, ami nagyszerű segítség volt, és egyben nehézséget is okozott az intézményi jelenlétet igénylő munkák elvégzésében. Elsődleges feladatunknak tekintettük a fertőzés intézményünkbe való bekerülésének megakadályozását, és az általános értelemben vett biztonságos és zavartalan működést. A segítői munkakör kibővült, a feladatok megsokszorozódtak: beléptetési protokoll alkalmazása, a látogatási és intézmény elhagyási tilalom miatt állandó zárt kapu, rizikó felmérés, napi háromszori ételosztás, a bezártság miatti gyakoribb konfliktusok kezelése.

Több munkatársunk kényszerült szabadságot kivenni, mivel az iskolák bezárása miatt nem tudták megoldani kiskorú gyermekük felügyeletét. Mindemellet sikerült biztosítanunk, hogy hétköznaponként legalább 8 órában az intézményben egy vezető, egy szociális munkatárs és egy segítő is jelen legyen

2020 tavaszán más szempontból is jelentősen átalakult az intézmény működése. Szünetelt az esetkezelés, és a terápiás csoportok sem működtek. Az ügyfelek segítségét a támogató szociális munka eszközeivel igyekeztünk biztosítani. Ez újdonság volt számunkra, hiszen intézményünk eddig ezt a gyakorlatot nem alkalmazta. Az esetkezelők egy része kiskorú gyermekük felügyelete miatt korlátozottan volt csak elérhető. Lakóink eleinte nehezen értették meg, hogy most nem a megszokott esetkezelőjüket tudják keresni, hanem attól kapnak segítséget, aki éppen az intézményben tartózkodik. Ez a működés egy sokkal feszesebb kommunikációt, információáramlást tett szükségessé a munkatársak között. Ezt az eseménynapló és Menedék Napló megfelelő felületeink használatával sikerült megoldanunk, jelentős információ elcsúszás nem volt.

Az intézmény elhagyási tilalom bevezetése már nagyobb feszültségeket okozott ügyfeleink számára. Érezhető volt, hogy az emberek nehezen bírják a bezártságot. Igyekeztünk hasznos elfoglaltságokat szervezni számukra, ezért keresztrejtvényeket nyomtattunk és tettünk elérhetővé, társasjátékokat vásároltunk, ösztönöztük a kerti tevékenységeket, DVD filmeket biztosítottunk. Nagy siker volt a „pozitív” fal, ami nyitott faliújságként működött lakóink és munkatársaink számára. Pozitív gondolatokat, üzeneteket írhattak rá, elhelyezhettek rajzokat, ábrákat.

Emellett külön faliújságot nyitottunk a járvánnyal kapcsolatos információknak, ahol összegyűjtöttük az éppen aktuális tudnivalókat.

Májusban az összes dolgozót és az összes lakót érintő PCR szűrés zajlott az intézményben. Egyik ügyfelünk tesztjének eredménye nem lett egyértelmű, ezért állapota rendeződéséig a BMSZKI lábadozójába került.

Ügyfeleink közül többen elveszítették a munkájukat, ami nehézséget okozott a térítési díj fizetésben. Igyekeztünk ezt méltányosan kezelni, az esetleges tartozások rendezését az ügyféllel együtt ütemezni és ezt írásbeli megállapodásokban rögzítettük.

A kijárási korlátozás, az intézmény elhagyási tilalom és a jövedelemvesztés miatt több ügyfelünknek gondot okozott étkezésének biztosítása, megszervezése. Hatalmas segítség volt a Fővárosi Önkormányzat által a hét minden napján biztosított háromszori étkezés.

A csoportok hiánya egyértelműen érezhető volt, ráadásul az önszolgáltató közösségek (AA, Gamma GT, Kék Kereszt) is felfüggesztették a személyes találkozásokat. Ügyfeleink nem rendelkeztek olyan telefonokkal, informatikai eszközökkel, amelyek az online csatlakozást lehetővé tették volna számukra. Lakóink gyakrabban kerestek meg minket olyan belső feszültségekkel, amelyeknek kimondására, megosztására ideális esetekben a csoportok nyújtanak biztonságos, támogató közeget.

A nyár folyamán a betöltött férőhelyek száma 60%-ra süllyedt, így a magasabb kihasználtság érdekében tovább könnyítettük a bekerülési feltételeket. Augusztustól nem volt elvárás az önszolgáltató közösségek beköltözés előtti megismerése, és a legalább 14 nap absztinencia. Ezen lazítások eredményeképpen szeptemberben 20 fő költözött be az intézménybe. Közülük ma 8 fő lakik nálunk. Az elköltözött 12 ügyfélből 10-en alkoholfogyasztás miatt mentek el.

A visszaesések száma az első hullámban nem volt magasabb a szokásosnál. Úgy láttuk, hogy az ügyfelek jobban féltették a lakhatásukat, pontosan tudták, hogy ha tőlünk kikerülnek, nem kapnak máshol szállást. A kórházak lezártak, a hajléktalan-ellátó szervezetek csak korlátozottan fogadtak új ügyfeleket. A második hullámban viszont sokkal több visszaesést tapasztaltunk, ráadásul gyakori volt a beköltözés utáni nagyon gyors visszaesés. Az ügyfél mindent teljesített a beköltözéshez (2 db negatív PCR teszt, tüdőszűrő, orvosi igazolás) majd beköltözés után néhány napon belül újra alkoholt fogyasztott. Ezek az ügyfelek jellemzően eltűntek, jelzés nélkül távoztak az intézményből, vagy olyan súlyos házirendsértést követtek el, hogy végül az intézmény kezdeményezte az elköszönést.

Számba vettük a járvány pozitív hozadékait is:

- Az első hullám idején különböző okok miatt hirtelen több munkatársunk esett ki az intézményi megjelenést igénylő munkavégzésből. Munkaszervezési nehézségeinket jeleztük a BMSZKI vezetése felé, akik a másik intézményekben tartalékosként nyilvántartott kollégák átirányításával segítettek minket. A Gyáli úti Átmeneti Szállás tartalékos munkatársai érkeztek hozzánk, akik mindannyian profinak bizonyultak és nagy alázattal végezték az éppen szükséges feladatokat. Kaput nyitottak, kulcsot osztottak, lázat mértek, szondát fújattak, ételt osztottak. Ezáltal egyértelműen javultak az intézményközi kapcsolataink is.
- Az online működés megtapasztalása, a „hát így is lehet!” élmény megélése, team ülések, értekezletek, képzések esetében.

- Home office működés kipróbálása. Melyek azok a munkák, amelyek ilyen módon is elvégezhetőek? A munkafolyamatok ilyen szempontú csoportosítása, ésszerűsítése, átszervezése.
- Olyan kényszerű tapasztalatok, amelyekbe önkéntes alapon nem biztos, hogy belevágtunk volna. Ilyen volt pl. a „vegyes működés”, amelyről a következő pontban írunk részletesen.

4.) A „vegyes működés”-ről.

Áprilisban a BMSZKI járvánnyal összefüggésben hozott zsúfoltságcsökkentő intézkedései kapcsán, más BMSZKI intézményekből 2 hét alatt 21 ügyfél költözött hozzánk. Ők előzetesen szóbeli tájékoztatást kaptak az intézmény profiljáról és szintén szóban úgy nyilatkoztak, hogy hajlandók és képesek absztinenciát vállalni. Beköltözés után AUDIT 10 alkoholhasználati, rendellenesség azonosítási teszt segítségével felmértük állapotukat és úgy láttuk, hogy nagy részük érintett az alkoholbetegségben, de motivációs szintjük elmarad a programunkat önként vállalóképtől. Szakmai team-ünk úgy határozott, hogy ezekre az ügyfelekre valamelyest más szabályokat alkalmazunk, hiszen ők nem önként, a változásra, józanodásra motiváltan választották az intézményt. Ezzel az ügyfélcsoporttal szemben az volt az elvárás, hogy az intézményben nem tartózkodhatnak ittas állapotban. Ha érkezéskor alkoholos állapotot tapasztaltunk, akkor a kertben pihenést ajánlottuk fel számukra, a szobájukba nullás szondával mehettek fel. Tavasz lévén ezt gond nélkül meg tudtuk valósítani.

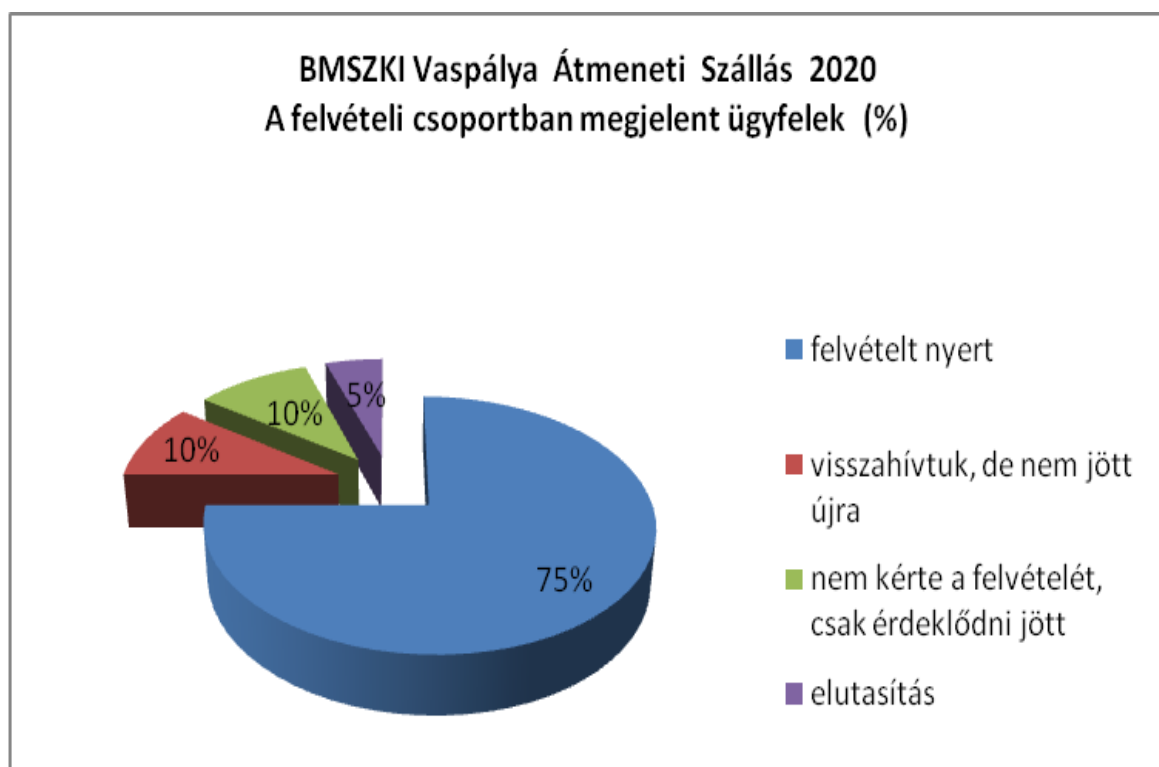
A „vegyes működés” eleinte sok feszültséget okozott, hiszen kényelmetlenséggel, bizonytalansággal járt. „Régi” lakóinkat megviselte a költözködés, el kellett hagyni a már jól megszokott szobát, szobatársakat. Többen megfogalmazták, félnek, hogy elveszítik az absztinens környezet nyújtotta biztonságot. Az újonnan érkezőket igyekeztünk fizikailag is elkülöníteni, ezért a „régi” lakóinkat összeköltöztettük a 2. emeletre, az „újak” pedig zömében az 1. emeletre kerültek. Néhány hét után mindenki megnyugodott, nem tapasztaltunk nagy feszültséget a két ügyfél csoport között. Egyetlen ügyfél volt az újak közül, aki szinte azonnal kiköltözött, mert vállalhatatlannak találta a szabályokat.

A viszonylagos problémamentesség ellenére az áprilisban ezen az úton érkezett ügyfelekből (21 fő) mindösszesen 3 maradt a mai napig az intézményben. Nagy részük az első hullám után saját maga költözött el, vagy kérte áthelyezését egyéb átmeneti szállóra.

A vegyes működés legfontosabb tapasztalata számunkra, hogy igen nehéz egy intézményt kétféle házirend szerint működtetni. A következetesség minden segítő kapcsolatban fontos lehet, de kiemelt a jelentősége szenvedélybetegek esetén, akik különösen hajlamosak a játszmás működésre, a rések megtalálására. Összességében arra jutottunk, hogy a vegyes működés nem támogatja, hogy a ház önszabályozó közösségként működjön, ami hátrány a komolyan józanodni kívánók számára.

5.) Lehetőség Csoport

Az eddigi években a Lehetőség Csoport volt az intézménybe kerülés fő csatornája. A beszámoló eddigi részéből világosan kitűnik, hogy 2020-ban ez is jelentősen megváltozott. Lehetőség Csoportot persze tartottunk, csak az első hullám idején (március és június között) volt teljes szünet. A 38 csoportos beszélgetésen 98 ügyféllel kerültünk kapcsolatba felvételi kérelem kapcsán. A megjelent 98 személlyel összesen 116 alkalommal beszélgettünk.

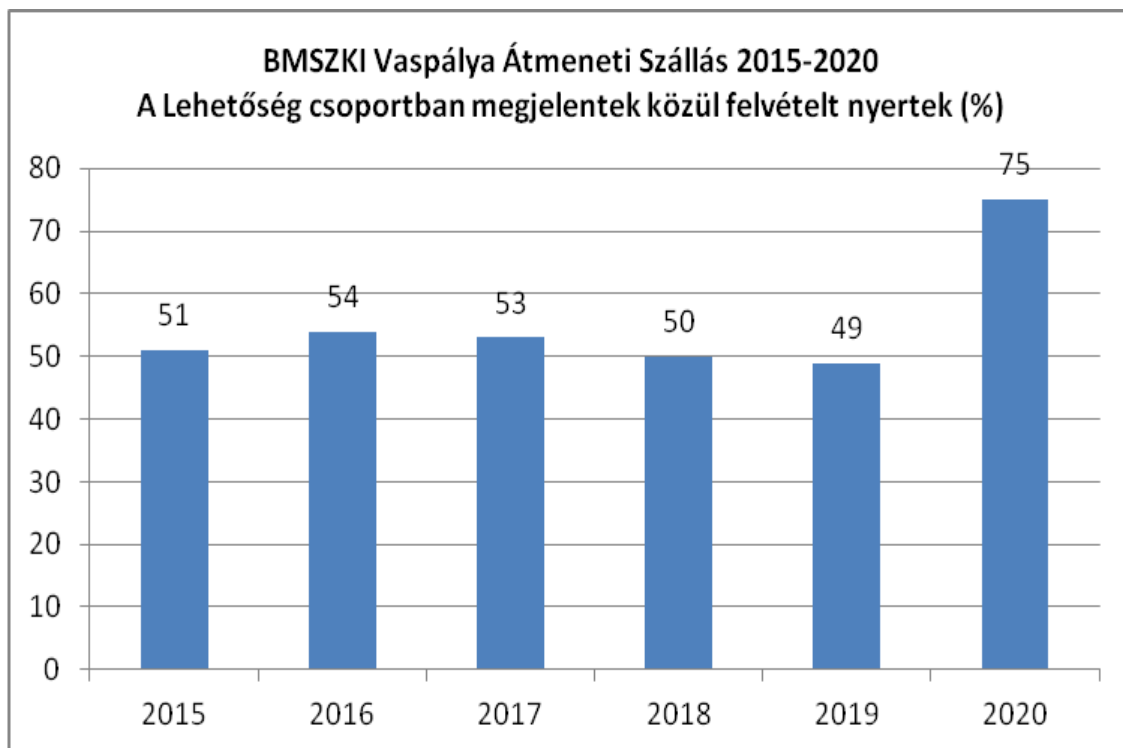

Az érdeklődők közül 73 fő (az összes jelentkező 75 %-a) kapott kedvező választ kérelmére. Ez az előző évekhez képest nagyon magas arány, a belépési feltételeken való könnyítés eredménye. Mindeközben az intézmény feltöltöttségi szintjét nem tudtuk tartósan növelni az évekhez képest. Ez azt mutatja számunkra, hogy a küszöb leengedése, ezáltal a beköltözők

számának növelése nem szolgálja feltétlenül a férőhelyek jelenleginél magasabb arányú betöltését.

Az intézmény részéről történő elutasítás csupán a jelentkezők 5 %-nál történt. Ők azok, akiknél még minimális motivációs morzsa sem volt felfedezhető, betegségükkel kapcsolatban még a tagadás szakaszában vannak. A jelentkezők 1/5-e nem nyújtott be elhelyezés iránti kérelmet, csak érdeklődni jött el hozzánk, vagy az általunk szükségesnek tartott újabb találkozásra már nem jött vissza.

A felvételt nyert 73 fő 15 %-a, 11 fő végül nem költözött be, a járványügyi protokoll (2 db PCR szűrés) teljesítése közben elvesztek számunkra. Az indokok vegyesek: meggondolta magát, újra inni kezdett, BV-be került, nem ment el a tesztre.

6.) Ügyfeleinkről és munkánkról a számok tükrében

2020-ban 130 ügyfél fordult meg nálunk hosszabb-rövidebb ideig a 66 férőhelyen, ami 12 %kal több, mint az előző évek hasonló számai. Ez nyilván összefügg a járványhelyzet miatti nagy mozgásokkal.

Lakóink nemek közötti megoszlása az engedélyezett férőhelyek arányát tükrözi.

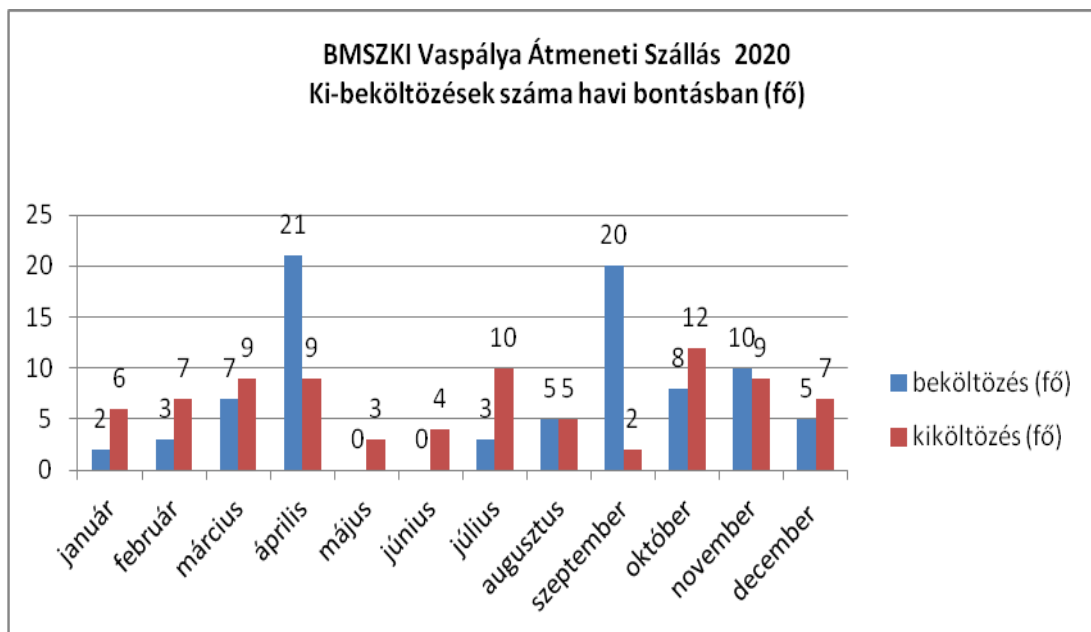
2020-ban az alábbiak szerint alakult a ki-beköltözések száma:

hónap	beköltözés (fő)	kiköltözés (fő)
január	2	6
február	3	7
március	7	9
április	21	9
május	0	3
június	0	4
július	3	10
augusztus	5	5
szeptember	20	2
október	8	12
november	10	9
december	5	7
összesen	84	83

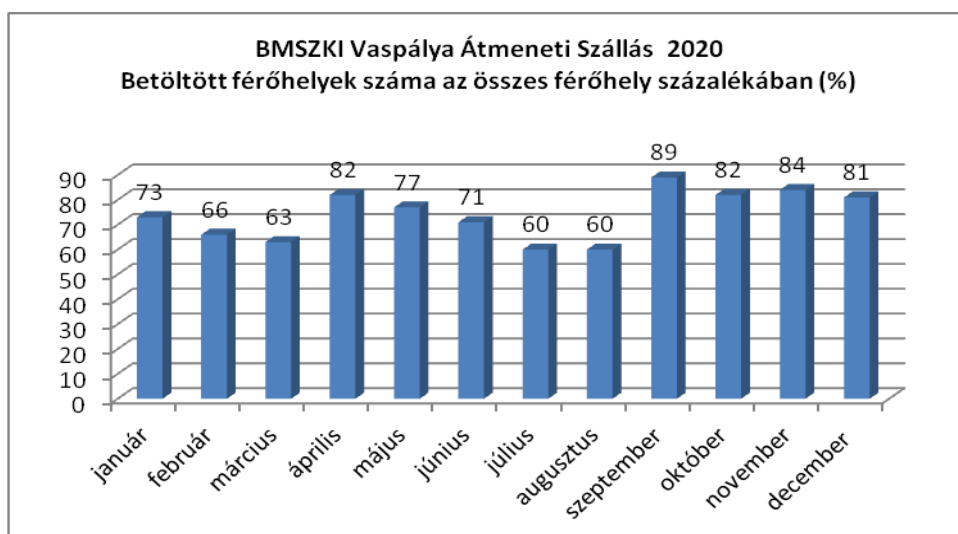
A táblázatban jól látható az egész évről jellemző hullámvonal. A felvételi tilalom idején a beköltözések teljes szünetelése, a nyitás után a lassú emelkedés és a nyári eszmélés hónapjai után a szeptemberi nagy dőmping.

Az összes beköltöző csaknem fele, (41) fő két hónapban (április, szeptember) érkezett. Közülük jelenleg 11 fő lakik jelenleg is az intézményben, tehát 25 % tudott megmaradni a programban. Az is látszik, hogy majdnem ugyanannyi volt a ki és beköltözők száma. Ráadásul rengetegen voltak, akik nagyon hamar, akár napokon belül elhagyták az intézményt. Az előző évekhez képest többen voltak (11 fő) azok is, akik felvételt nyertek, de már a beköltözés előtt jelzés nélkül eltűntek látókörünkől.

Az okok nyilván összetettek, de meglátásunk szerint ezek a számok is alátámasztják, hogy a lazított bekerülési feltételek, a motivációs szint alaposabb vizsgálatának mellőzése, inkább a programból való kikerülést eredményezi.

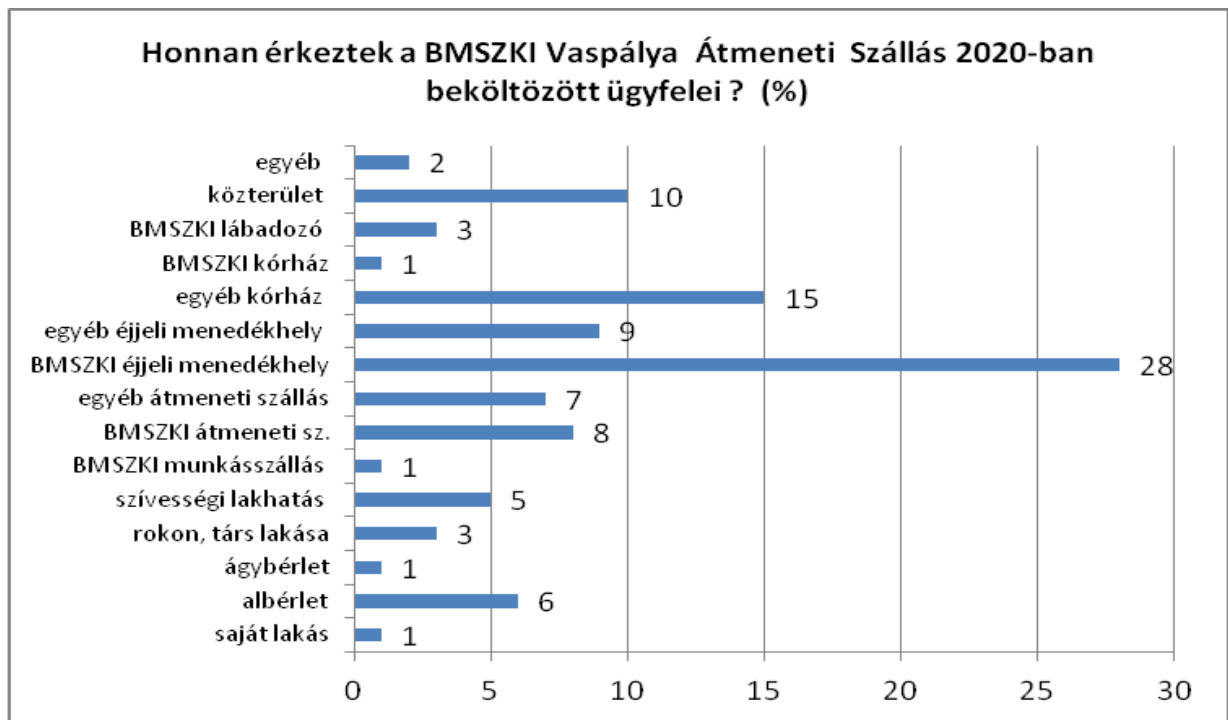

Idén is megvizsgáltuk a betöltetlen férőhelyek arányát, mint a működésünkkel kapcsolatos fontos mutatót.

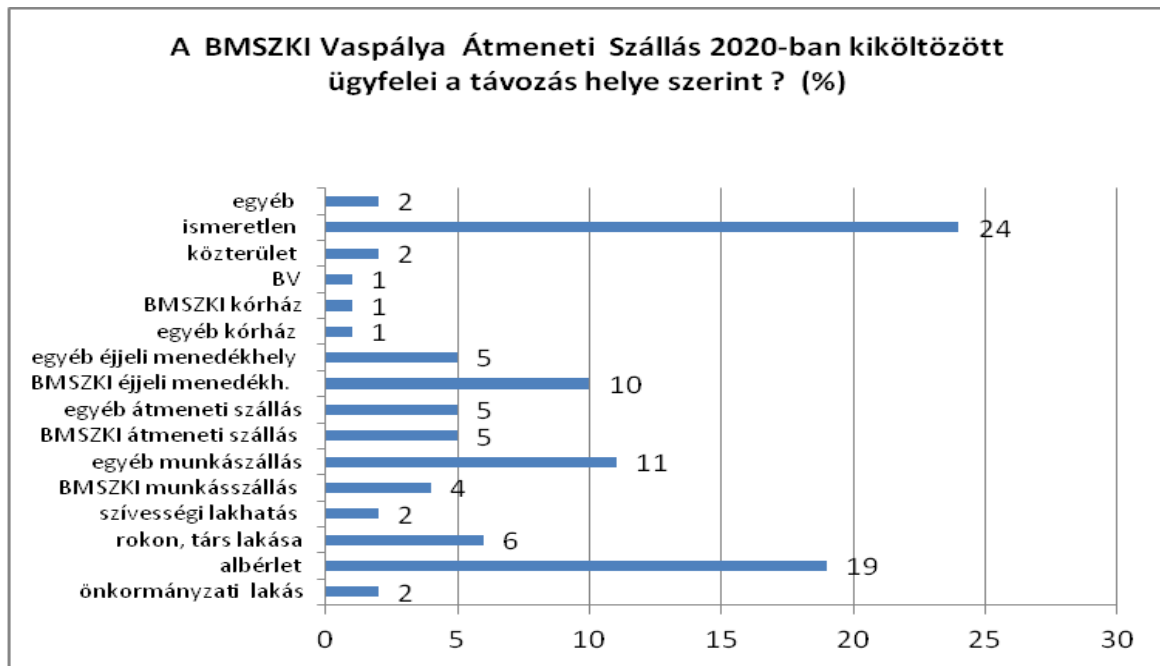
Látjuk, hogy a felvétel teljes szüneteltetése nyomán a nyári hónapokra 60 %-ra csökkent a betöltött férőhelyek aránya. Ilyen alacsonyan még sohasem volt ez a mutató az intézmény történetében. A különböző intézkedések és erőfeszítések nyomán szeptemberben közel 90 %-os feltöltöttséget értünk el, de ezt nem tudtuk megtartani az év végéig. Ennek okairól az előző pontokban már írtunk: motiválatlan ügyfelek érkezése, zavaros elvárások, „gumi keretek”, a következetesség kényszerű elengedése.

A beköltözőkről:

Az intézmény megnyitása óta mindig a kórházakból, terápiás helyekről érkezők voltak a legtöbben a beköltözőink között. Az intézmény szakmai elődjének tekintett FSZKI Védett Részleg indulásakor, 1996-ban az ügyfelek 100 %-a érkezett terápiás kezelésből. Ez az arány az évek alatt jelentősen változott, és a 2000-es években 50 % körül mozgott. 2020-ban ez is jelentősen átalakult, a beköltözők mindösszesen 16 %-a érkezett terápiából. Ez a változás folyamatos kihívást jelent számunkra, hiszen nagyon nehéz egységes programot kidolgozni és működtetni a motivációs szint tekintetében ennyire vegyes ügyfélkör számára. Új ügyfeleink közel 1/3-a a BMSZKI valamelyik éjjeli menedékhelyéről érkezett, ami öröndetes abból a szempontból, hogy ebben az évben jobban ki tudtuk szolgálni a BMSZKI egészét. Ezen ügyfelek megtartása azonban nem mondható sikeresnek. Továbbra is azt tapasztaljuk, hogy a legalább minimális motivációval érkező ügyfelek tudnak tartósan kapcsolódni a programhoz.

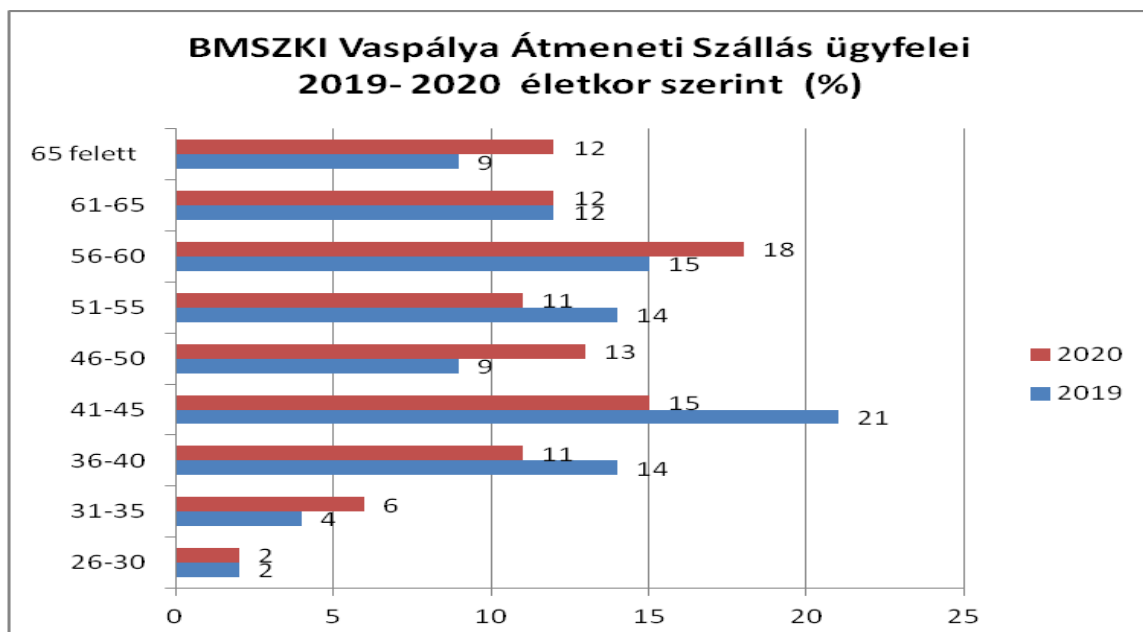
A kiköltözőkről:

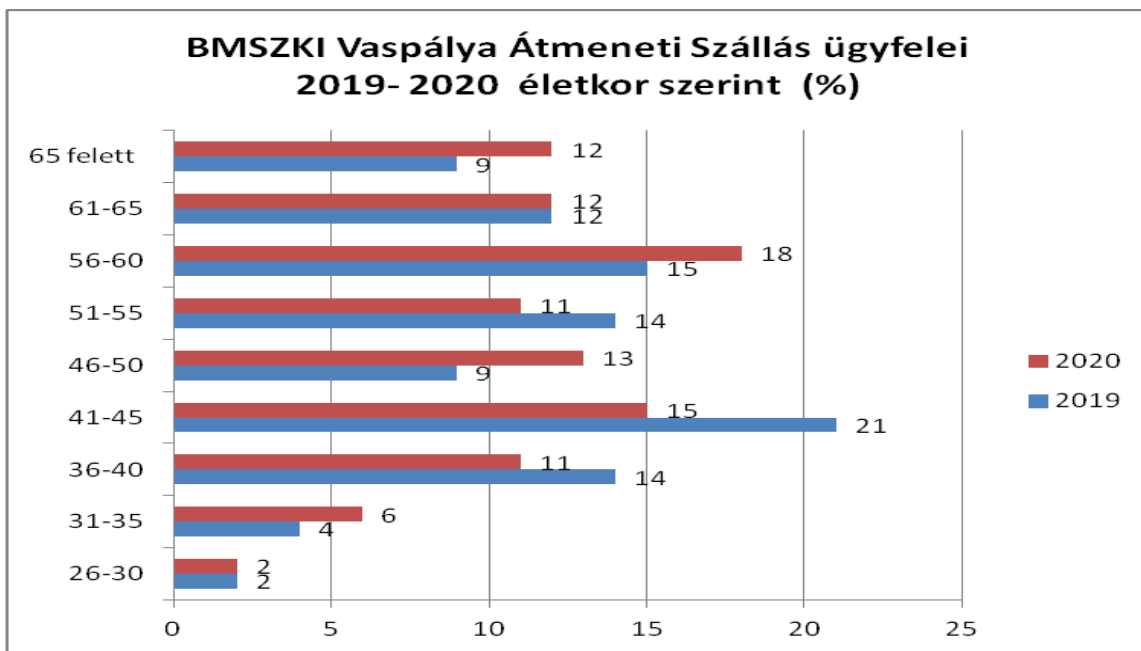
Amint látjuk, az ismeretlen kategória aránya a legmagasabb, ami lényegében az eltűnéseket jelenti. Ezek mögött legtöbbször visszaesés, az újbóli alkoholfogyasztás és az ezzel járó visszarendeződés áll.

A kiköltözők fele viszont kedvezőbb körülmények közé költözhetett (önkormányzati lakás, kiléptető lakás, albérlet, élettárs lakása, munkásszállás, szolgálati lakás), amit jó aránynak gondolunk.

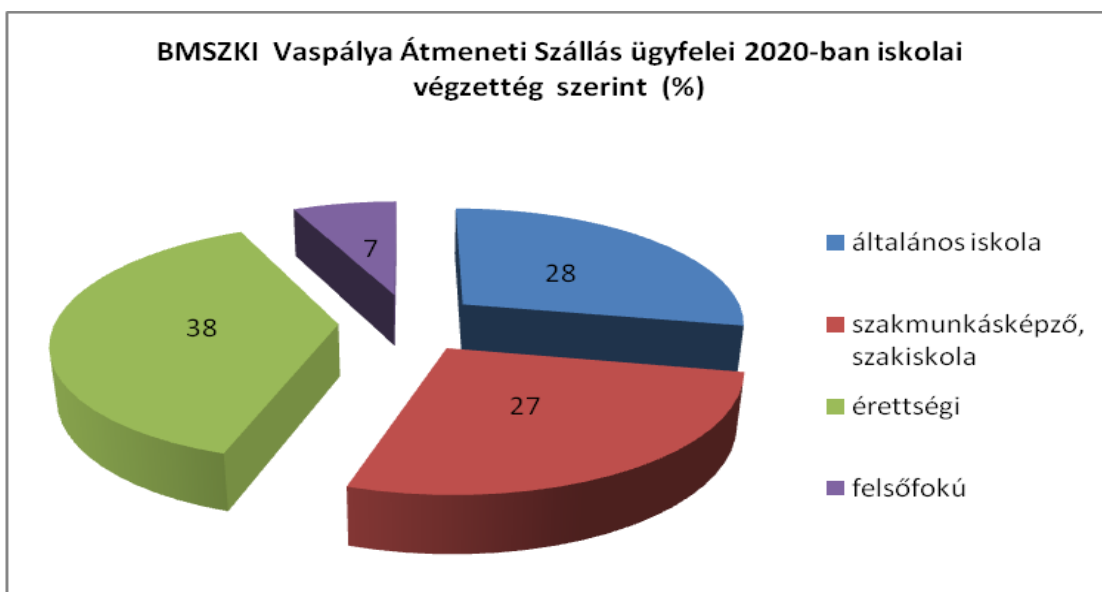
A 2020-as ügyfeleink életkor szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult:

2020-ban újra emelkedett kissé az 55 év feletti ügyfeleink aránya, és lakóink 12 %-a már betöltötte a 65 évet is. Úgy látjuk, hogy az élekor talán kevésbé fontos a rehabilitációban, hiszen több öregségi nyugdíjas ügyfelünk jó egészségnek örvend és még munkát is tud vállalni, takarékoskodik önálló lakhatást tervez. Nagyobb gondot jelent az akár egészen fiatal ügyfelek egészségi állapotának egyértelmű romlása, számukra a megfelelő ellátási forma megtalálása.

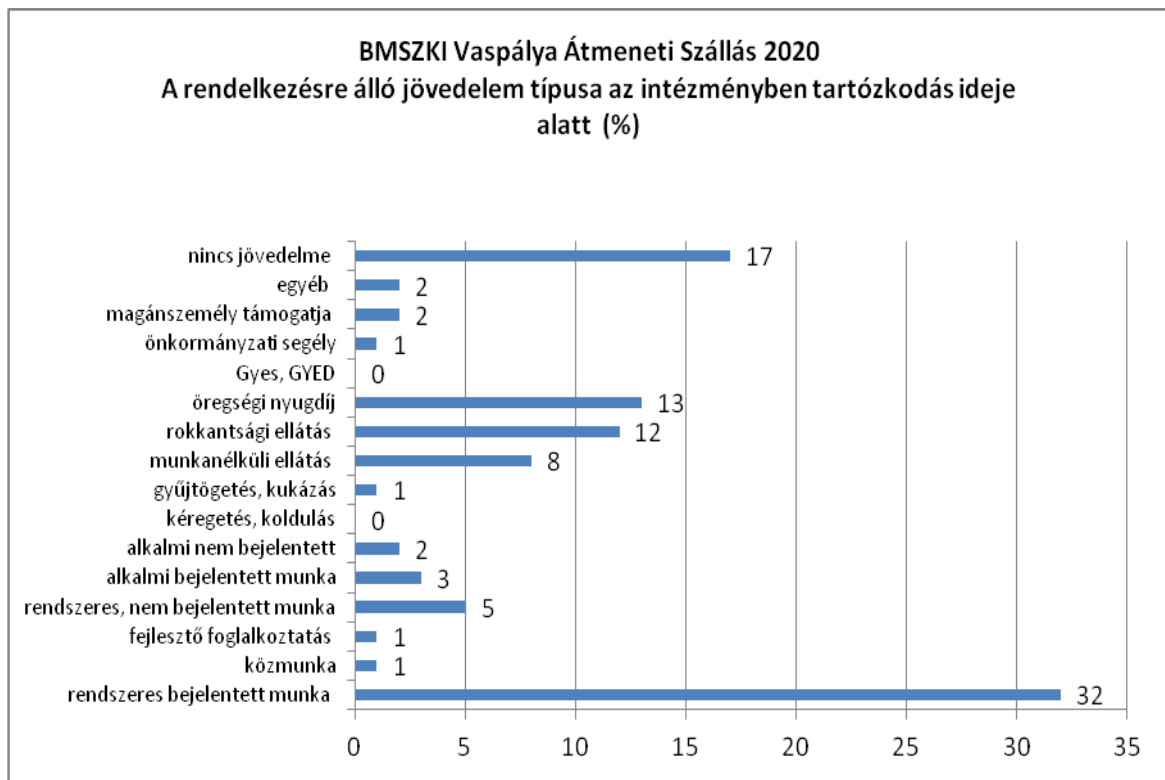

Ügyfeleink legmagasabb iskolai végzettségéről:

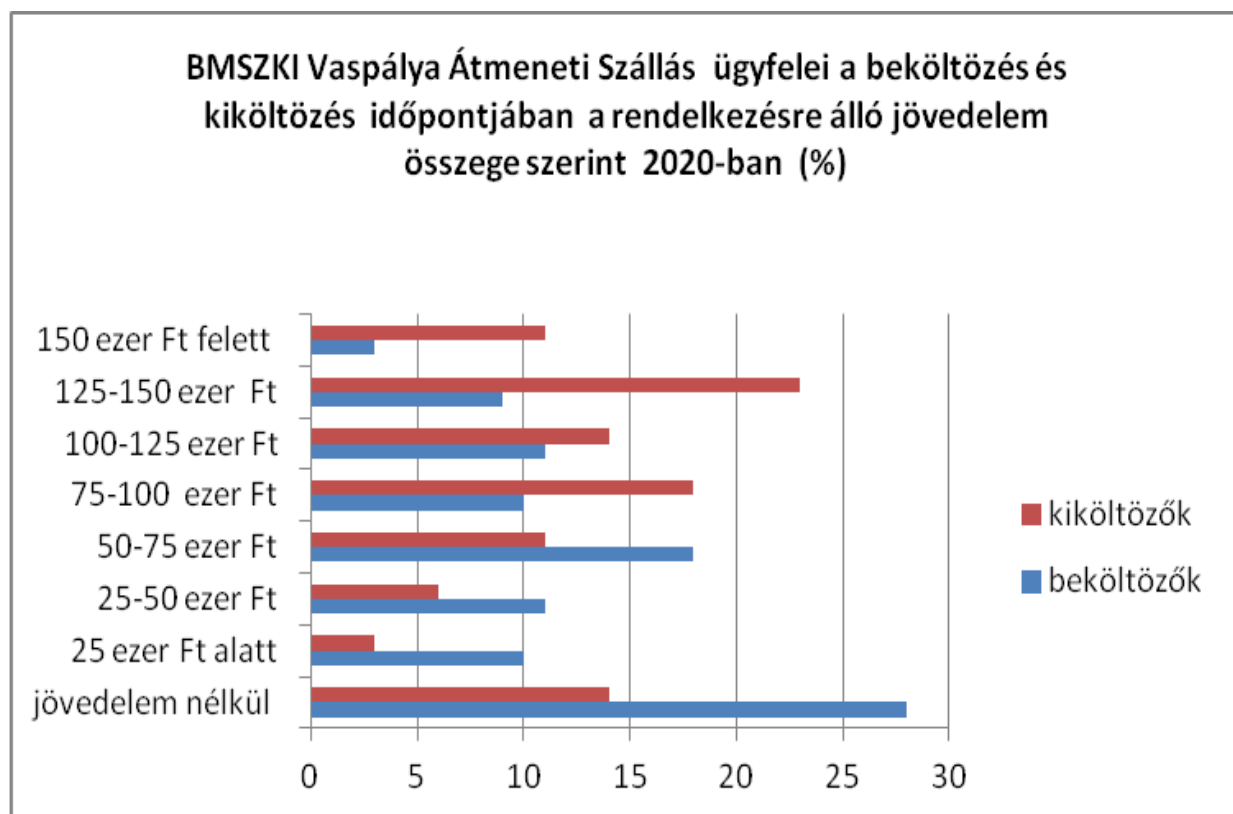

2020-ban minden lakónk rendelkezett minimálisan a 8 általános iskolai végzettséggel. Legnagyobb arányban (38%) a gimnáziumban vagy szakközépiskolában érettségizettek képviseltetik magukat, 7 % pedig diplomával is rendelkezik. Tehát ügyfeleink 45 %-a minimum érettségizett, ami háromszorosa a Február Harmadika kutatás 2020-ban, ebben a kategóriában országosan mért eredményének. Tapasztalataink szerint ügyfeleink munkaerő piaci státusza nem tükrözi végzettségi szintjüket. A végzettségnél jobban számít az önbecsülés, az önértékelés szintje. Pl. egyik diplomás, nyelveket beszélő ügyfelünk mindig takarítói, mosogatói munkákat keres, azt gondolja, hogy hajléktalanként másra nem számíthat, másra nem is alkalmas.

Ügyfeleink foglalkoztatási, jövedelmi helyzete:

A jövedelmek típusa mellett vizsgáltuk a jövedelmek nagyságát is:

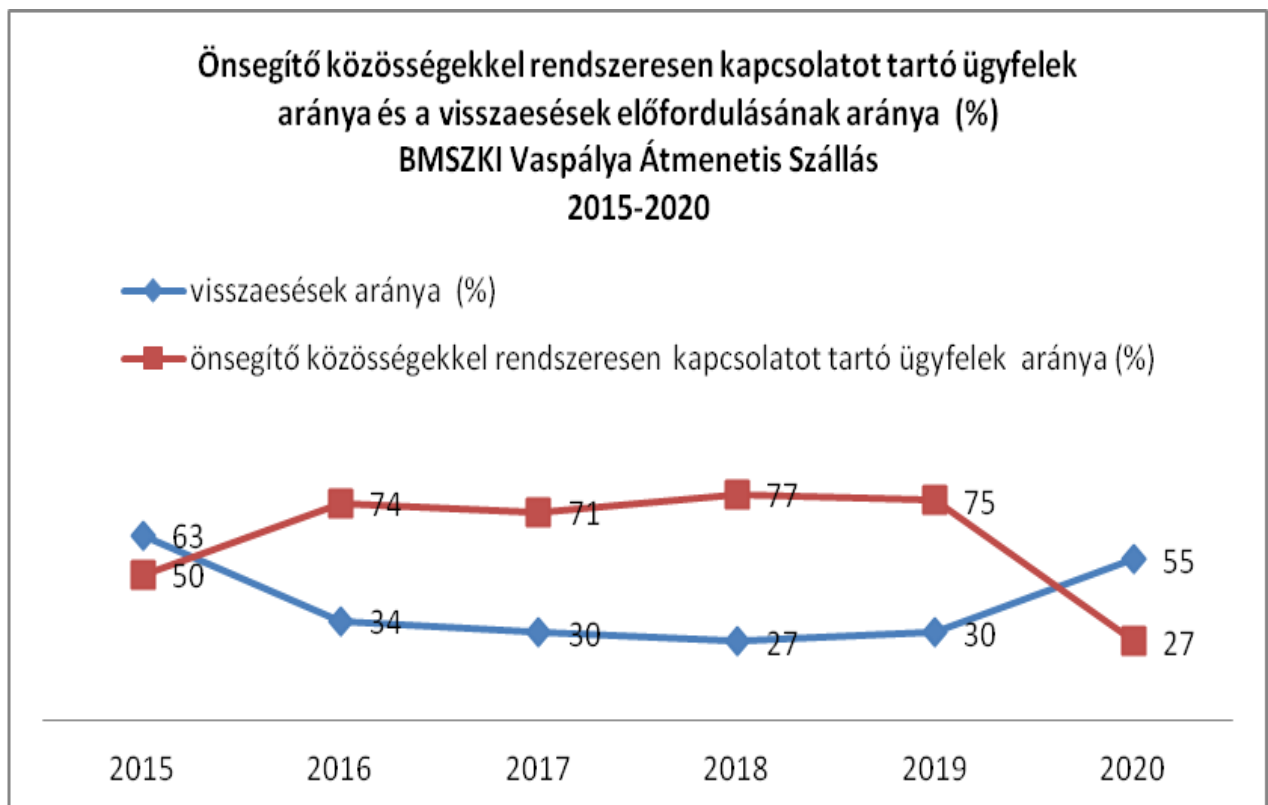

A jövedelmek nagyságát a beköltözéskor és a kiköltözéskor is vizsgáltuk. Tudjuk, hogy a kiköltözők nem pontosan ugyanazok az emberek, akik ebben az évben költöztek be. Mégis hasznosnak találtuk összehasonlítani ezt a két csoportot. Azt látjuk az ábrán, hogy a beköltözők között kétszer nagyobb a jövedelemmel nem rendelkezők aránya. A kiköltözők jövedelme jóval magasabb szintű, mint az újonnan érkezőké. Ez persze logikusnak is mondható, hiszen sokszor éppen a magasabb jövedelem teszi lehetővé a kilépést. Az intézmény működése óta érvényes tapasztalatunk, hogy az absztinens életmód, az ezzel járó rendezettség, az egészségi állapot javulása, az életmód átalakulása, jelentősen növelik a munkaerő piaci esélyeket, így a megszerzhető jövedelem nagyságát is.

A munkavállalás kapcsán néhány ügyfelünknel gondot jelent, ha a munkát újabb szerként használja, függőségét az alkohol helyett ide helyezi át. Túlzott vállalásaival kapcsolatban a munkahelyén csak elismerést kap, ő a jó munkaerő, aki bármikor behívható, minden túlmunkát elvállal. Ez a működés a gyarapodó megtakarítás miatt is helyesnek tűnik, így ezen ügyfeleink segítése kihívás számunkra, nehezen fogadják el, hogy munkafüggőségük hasonlóan romboló lehet, mint az alkoholfogyasztás.

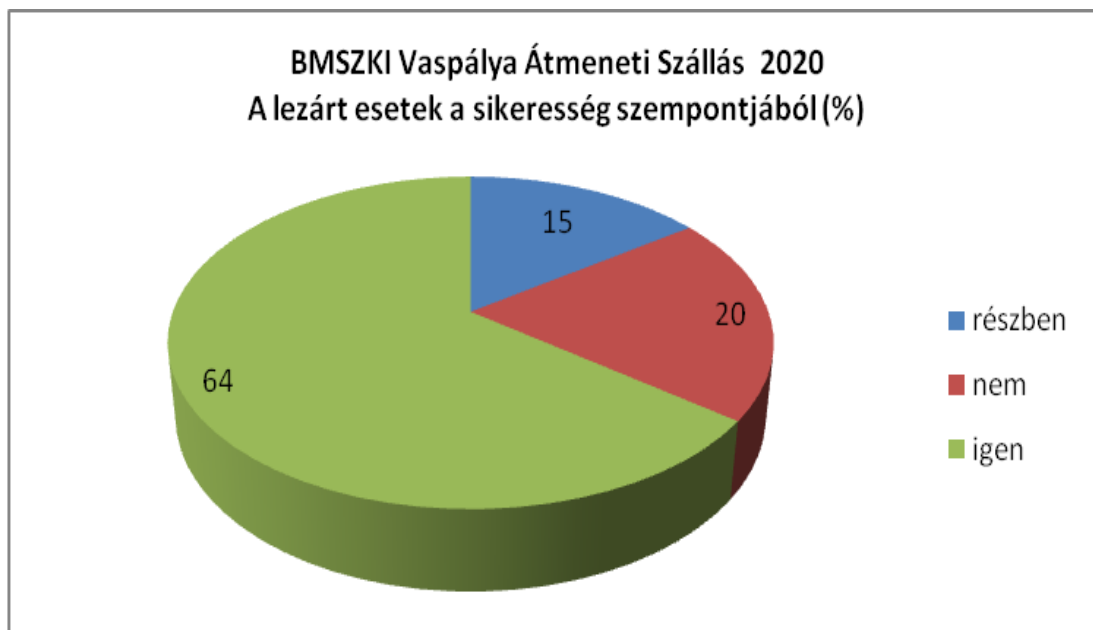
Visszaesések

Az eddigi évek szakmai beszámolóiban mindig szerepeltek adatok a visszaesések mutatóiról és az önszolgáltató közösségekkel rendszeresen kapcsolatot tartó ügyfelek arányáról. A 2015-2020 évek vizsgálata nyomán azt feltételezzük, hogy az önszolgáltató közösségek programjaihoz való csatlakozás beszükkült lehetőségei is hozzájárulhattak a visszaesések számának egyértelmű növekedéséhez. Az önszolgáltató közösségeket és felépülési programjaikat továbbra is kiemelkedően fontos igazodási pontnak tekintjük, ezért a sorstársi csoportok megismerését mindenképpen szeretnénk újra beemelni a bekerülési feltételeink közé.

Az esetkezelői munka eredményei:

Évek óta vizsgáljuk, hogy a lezárt eseteknél az esetkezelők mennyire ítélik sikeresnek a folyamatot. 2020-ban a lezárt esetek 64%-át sikeresnek, míg 15%-át részben sikeresnek ítélték a segítő folyamatban közreműködő esetkezelő szociális munkások. Ez az arány a beszámoló eddigi részeiben felsorolt és ismertetett nehézségeink ellenére nem rosszabb az előző évekhez képest. Ebben az is szerepet játszik, hogy munkatársaink ügyfeleinkkel együtt reálisan dolgozták ki az ebben a különleges időszakban elérhető célokat.

7.) Pszichológus jelenléte a házban (A beszámolót készítette Farkas Edina pszichológus)

A 2020-as év során 03.25-től 06.02-ig telefonon voltam elérhető a Vaspálya Átmeneti Szállás lakói számára is, az év többi részében személyesen, a járványügyi intézkedéseket szigorúan betartva fogadtam az időpontot kérő ügyfeleket heti egy alkalommal 4-5 elérhető időpontban. A 2020-as év során összesen 19 lakó kapott időpontot egyéni pszichológiai tanácsadásra. Leggyakrabban felmerülő témák mind a személyes, mind a telefonon történő ülések során: absztinencia tartása, AA csoportokon való részvételre motiválás, személyes határok tartásának nehézsége, ehhez kapcsolódva a nemet mondás készsége, konfliktuskezelés, hangulati, illetve szorongásos zavarokhoz kapcsolódó problémák.

A 2020-as év során 8 alkalommal tartottam Vaspálya Erőmű csoportot, és 06.23-tól kezdődően Színek és hónapok névvel művészetterápiás csoportfoglalkozásokat vezettem havi

3 alkalommal 2 órában. A csoportok a Katarzisz Komplex Művészetterápia módszerére épültek. A módszer különböző technikákat alkalmaz a személyiség és az érzelmek megmozgatása céljából. Az is cél, hogy a természet rendjére hangolódjunk, a külvilág és a belső világ közötti kölcsönhatás, lelki anyagcsere létrehozására, és így a lelki egyensúly megteremtésére irányul. Minden hónap lelki történése más és más, az évszakra való hangolódást az asztali díszekkel, az általam tartott bevezető hónap ismertetésével, az évszokról való beszélgetéssel érem el. A módszer eszközei lehetővé teszik, hogy egyszer befelé egyszer kifelé figyeljünk, és a kettőt összehangoljuk. A befelé figyelést relaxációval, verssel, zenével hozzuk létre, majd az azt követő festéssel, míg a kifelé figyelést agyagozással, montázs készítéssel vagy egy választott tárgy élethű rajzolásával hozzuk létre. A foglalkozások végén alkalmazott reflektáló kör segíti a csoporttagokat abban, hogy egymásra tudjanak hangolódni, megtanuljanak egymásnak visszajelzést adni. Ezekben a reflexiós körökben mindig igyekeznek valami pozitívval lezárni a kört, vagy kiemelni egy-egy csoporttag alkotásának pozitív aspektusait.

8.) HKA pályázat – Józanágot támogató programok

A pályázat megnevezésben úgy fogalmaztunk, hogy felépülést támogató programokat szervezünk. Ez azt jelenti, hogy az intézmény józanodási programját vállaló ügyfeleinknek szerettünk volna közvetlen (Józan Út) és közvetett (Asztaltársaság, Vasárnap reggeli) támogatást nyújtani a viselkedésváltozás sokszor gyötrelmes folyamatában.

A programok:

- Józan Út csoport - tematikus addiktológiai csoport
- Vasárnap reggel(i) c. program – közös reggeli étkezés köré szerveződő beszélgetés
- „Asztaltársaság” c. program – közös vacsora hajléktalan emberekkel és meghívott vendégekkel.

Mindhárom programrész esetében a csoportmunkára összpontosítottunk, felhasználva a csoportok hatótényezőit, a csoportlét többféle hatásait: reménykeltés, egyetemlegesség, az információ átadása (edukáció), altruizmus, a primer családi csoport korrektív felidézése, a szocializációs technikák fejlődése, csoportkohézió, katarzisz átélésnek lehetősége.

A pályázat megvalósítását a két hullám közötti időszakra (június-szeptember) szorítottuk be. Így kissé feszesre és zsúfoltra sikerült ez a nyári időszak, de örültünk, hogy végre csoportozhatunk.

A megvalósult programok hozadékairól: A Józan Út programról így írt a csoportvezető: „Egyértelműen tapasztalható volt a csoport megtartó funkciója, ebben a nehéz, bizonytalan és

feszültséggel teli időszakban, ami egy szenvedélybeteg számára különösen érzékenyítő tényező, könnyen visszaeséshez vezethet. Egyfajta ventilációs fórummá váltunk, tartós támogatást tudunk nyújtani a csoportokon a szenvedélybeteg hajléktalan emberek számára.”

A „Vasárnap reggel(i)” programban ügyfeleink fokozottan megélhették a közösségi élményt, a „tartozni valahová „érzését.

Az Asztaltársaság programban egyértelműen tapasztalható volt a vendégek részéről a hajléktalansággal kapcsolatos sztereotípiák leépülése. Több vendégünk megfogalmazta, hogy ezentúl másképpen fog gondolkodni, ha a hajléktalanságról hall. Az egyik vendégünk, aki a program idején munkát keresett, azóta a hajléktalan-ellátásban, az Üdvhadsereg egyik intézményében dolgozik, pedig előtte nem is gondolt lehetőségként erre a területre. Ügyfeleink házigazdának érezték magukat, ez nagyban hozzájárult önbecsülésük fejlődéséhez.

A józanodás fontos része az érzések megértése és megélése. A program megvalósításával a biztonságos, támogató közösség kialakulását kívántuk elérni és úgy látjuk, hogy ez sikerült is.

9.) Szakmai tervek, törekvések 2021-re:

Az alábbiak egy része a 2020-as tervek ismétlése, azonban a pandémiás helyzet miatt elmaradt, de általunk fontosnak tartott törekvéseket nem kívánjuk végleg elengedni.

- Szupervízió megszervezése a team számára, vagy egyéni szupervíziós lehetőségek az ezt igénylő munkatársaknak.
- Intenzívebb kapcsolat, kapcsolódás a reményeink szerint újra nyitó sorstársi önségítő közösségekkel.
- Kapcsolatfelvétel rehabilitációs intézményekkel és további folyamatos és rendszeres kapcsolattartás.
- Segítők intenzívebb bevonása a team-munkába.
- A „saját projekt” program megújítása, folytatása. Az eddigi elvárás alapú megvalósítás helyett inkább önkéntes alapon.
- A kőbányai addiktológiai kerekasztal együttműködés további működtetése, a közös munka ösztönzése.
- Szeptemberben a Váltó-ház 20. születésnapjának megünneplése, szakmai programokkal ötvözve.
- A megkereső tevékenység beépítése a munkánkba, további kapcsolatfelvételek kezdeményezése kórházak és terápiás intézmények felé.

- A BMSZKI egyéb intézményeinek végiglátogatása, a szakmai team-ek megkeresése.
- Esetmegbeszélések rendszeresebbé tétele.
- Az átmeneti szállás rehabilitációs intézménnyé alakításának kezdeményezése, ehhez támogatás kérése a döntéshozóktól.

Budapest, 2021. február

Soós Mária és munkatársai